

NORGES HØYESTERETT

Den 18. desember 2015 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2015-02532-A, (sak nr. 2015/1577), straffesak, anke over kjennelse,

A (advokat Victoria Holmen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Stein Vale)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bull**: Saken gjelder rekkevidden av bevisforbudet i straffeprosessloven § 119 annet ledd for medhjelperen til en forsvarer.
- (2) A er under etterforskning for sommeren 2012 å ha bestilt et angrep på en meddommer i en straffesak mot ham og to andre som da pågikk for Oslo tingrett. B, som var engasjert som privatetterforsker av As forsvarere i Oslo tingrett, og en person ved navn C, har forklart seg for politiet som ledd i denne etterforskningen, omtalt som "X-saken"*. A har krevd at avhørene tas ut av saken fordi de etter hans mening er omfattet av bevisforbudet i straffeprosessloven § 119 annet ledd.
- (3) I kjennelse 14. juli 2015 tok Asker og Bærum tingrett ikke begjæringen til følge. Avgjørelsen ble begjært omgjort, subsidiært anket. Etter muntlig forhandling foretok tingretten 3. august 2015 en delvis omgjøring. Retten delte informasjonen i avhørene inn i fem kategorier og ga anvisning på hvilke kategorier som var undergitt bevisforbud, og hvilke som ikke var det. Tingrettens kjennelse har følgende slutning:

"Avhør av B og C inntatt i dok 00.00, dok 00.00 og dok 00.00 kan i sin nåværende form ikke benyttes som bevis i straffesak mot A."

*Rettet jf. strprl. § 44, jf. § 46.
Henrik Bull for Toril M. Øie
(sign.)

- (4) A opprettholdt etter dette sin anke til Borgarting lagmannsrett, men begrenset den til én av kategoriene som etter tingrettens mening falt utenfor bevisforbudet. Dette var kategori III, som tingretten hadde formulert slik:

"Bs forklaring om betroelser A skal ha gitt ham knyttet til 'Xsaken' og som ikke er videreformidlet forsvarer."

- (5) Borgarting lagmannsrett avsa 17. august 2015 kjennelse med slik slutning:

"Anken forkastes."

- (6) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens rettsanvendelse og saksbehandling. Høyesteretts ankeutvalg besluttet 15. september 2015 at ankesaken i sin helhet skal avgjøres av Høyesterett i avdeling, jf. domstoloven § 5 første ledd annet punktum.

- (7) *Jeg er kommet til at anken må forkastes og ser først på lagmannsrettens rettsanvendelse. Høyesteretts kompetanse er her begrenset til lagmannsrettens generelle forståelse av lovforskrift, jf. straffeprosessloven § 388.*

- (8) Straffeprosessloven § 119 første og annet ledd lyder slik:

"Uten samtykke av den som har krav på hemmelighold, må retten ikke ta imot forklaring av prester i statskirken, prester eller forstandere i registrerte trossamfunn, advokater, forsvarere i straffesaker, meklingsmenn i ekteskapsaker, leger, psykologer, apotekere, jordmødre eller sykepleiere om noe som er betrodd dem i deres stilling.

Det samme gjelder underordnede og medhjelpere som i stillings medfør er kommet til kunnskap om det som er betrodd de nevnte personer."

- (9) Det følger av Rt. 2006 side 1071 at annet ledd ikke bare gjelder informasjon som er betrodd en person nevnt i første ledd, og som deretter er kommet til en medhjelpers kunnskap, men også informasjon som er gitt direkte til medhjelperen. I avsnitt 29 uttaler Høyesterett følgende:

"Hensynet bak bestemmelsen tilsier at opplysninger medhjelperen får kunnskap om i egenskap av medhjelper, og som er ment å være tilgjengelig for prinsipalen som ledd i dennes oppdrag for klienten, i realiteten ses som en betroelse gitt direkte til prinsipalen."

- (10) Omtrent tilsvarende formulering ble brukt i Rt. 2012 side 1601. Der var spørsmålet om en forsvarer kunne engasjere den siktede – sin klient – som medhjelper, slik at dokumenter med opplysninger innhentet av den siktede som medhjelper, kunne være omfattet av beslagsforbudsregelen i straffeprosessloven § 204 jf. § 119. Om dette uttalte førstvoterende i avsnitt 27 på vegne av flertallet:

"Materiale som [den siktede] har innhentet etter oppdrag fra sin forsvarer, og som er ment for forsvareren, er omfattet av beslagsforbudet i § 204 første ledd, jf. § 119 første ledd. Som jeg har nevnt, vil det avgjørende være om materialet er innhentet som ledd i utøvelsen av advokat Erik Keiseruds forsvareroppdrag."

- (11) En dommer reserverte seg mot at den siktede kunne anses som medhjelper for sin egen forsvarer, men kom på annet grunnlag til at lagmannsrettens kjennelse måtte oppheves. I avsnitt 46 understreket også han at "det under enhver omstendighet vil være et selvstendig vilkår at det betrodde må være ment å skulle gjøres tilgjengelig for prinsipalen".
- (12) Når lagmannsretten i saken her har kommet til at informasjonen som tingretten omtalte som "kategori III", ikke er omfattet av bevisforbudet i § 119, har den bygget på den generelle lovforståelse at forbudet bare omfatter opplysninger som er ment å være tilgjengelig for forsvareren. Lagmannsretten uttaler om dette:
- "Opplysninger gitt av siktede til medhjelper i egenskap av hans rolle som medhjelper, og som er ment for forsvareren, må klart være omfattet av bevisforbudet uavhengig av om medhjelperen faktisk bringer opplysningene videre til forsvareren. Annerledes stiller det seg med opplysninger siktede gir medhjelperen, og som ikke er ment å gjøres tilgjengelig for forsvareren som ledd i dennes oppdrag for klienten. Informasjon B har fått fra A om 'Xsaken', kan ikke anses gitt ham i egenskap av medhjelper når informasjonen er gitt under forutsetning av at informasjonen ikke skal gjøres kjent for forsvareren. Hensynet bak straffeprosessloven § 119 – å verne om fortroligheten mellom forsvarer og hans klient – slår ikke til i dette tilfellet, og det er etter lagmannsrettens syn ikke noen grunn til å gi bevisforbudsregelen videre rekkevidde enn det som er nødvendig for å oppfylle dette hensynet."**
- (13) A har angrepet denne lovforståelsen og anført at det må være tilstrekkelig at opplysningene er gitt medhjelperen "i stillings medfør", uten noe ytterligere vilkår. Uttalelsene i Rt. 2006 side 1071 og Rt. 2012 side 1601 er etter hans mening ikke til hinder for dette.
- (14) Jeg mener at lagmannsretten har bygget på riktig lovforståelse. Som fremholdt i Rt. 2006 side 1071 avsnitt 25, er medhjelperens stilling avledet av prinsipalens – advokatens – stilling etter første ledd. Dersom opplysningene ikke skal kunne gjøres tilgjengelig for advokaten, kan de i utgangspunktet ikke være innhentet som ledd i utøvelsen av hans forsvareropdrag.
- (15) Det er ikke er funnet avgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstol om artikkel 6 og 8 i Den europeiske menneskerettskonvensjon som tilsier en annen forståelse av straffeprosessloven § 119 enn den som her er lagt til grunn.
- (16) Slik lagmannsretten er inne på, kan et medhjelperoppdrag innebære en viss frihet for medhjelperen til selv å vurdere om det er hensiktsmessig å bringe all innhentet informasjon videre til prinsipalen. Men eventuelle avgrensingsproblemer i så måte aktualiseres ikke når den som gir informasjonen til medhjelperen, gjør det under en forutsetning om at den ikke skal bringes videre.
- (17) A har pekt på ulike medhjelperoppdrag der bevisforbudet i § 119 og det tilsvarende forbudet i tvisteloven § 22-5 etter hans mening må gjelde selv om informasjonen ikke er ment å kunne bringes videre fra medhjelperen. Jeg finner det imidlertid klart at vi i denne saken ikke står overfor et mulig unntakstilfelle. Det er da ikke nødvendig for meg å gå nærmere inn på i hvilken grad slike unntak eventuelt må oppstilles.
- (18) Videre har A angrepet lagmannsrettens rettsanvendelse på grunnlag av en bemerkning fra retten om at den har funnet det klart at "det utviklet seg en relasjon og fortrolighet mellom A av B som går ut over

Bs rolle som medhjelper for As forsvarer". Anførselen går, slik jeg forstår den, ut på at bemerkningen avslører feilaktig lovtolkning fra lagmannsrettens side.

(19) Denne bemerkningen inngår i følgende avsnitt i kjennelsen:

"Forsvarer har i støtteskriv 5. august 2015 pekt på at det i praksis vil være umulig å håndheve et unntak fra bevisforbudet for informasjon som klienten direkte eller underforstått har formidlet til medhjelpere at ikke skal bringes videre til advokaten. Lagmannsretten er enig i at det vil kunne bli vanskelige grensespørsmål, men det må løses ut fra en konkret bevisvurdering. I denne saken fremstår det for lagmannsretten som klart at det utviklet seg en relasjon og fortrolighet mellom A og B som går ut over Bs rolle som medhjelper for As forsvarer. Ut fra de foreliggende opplysningene er lagmannsretten enig i den bevisvurderingen tingretten har foretatt."

- (20) Slik jeg leser dette, inngår bemerkningen i lagmannsrettens vurdering av anførselen fra As side om at det vil være umulig å praktisere en regel om at bevisforbudet bare gjelder for opplysninger som er ment å kunne være tilgjengelige for advokaten: Lagmannsretten erkjenner at det kan oppstå vanskelige grensespørsmål, men ser ikke dette som et avgjørende motargument. Det er jeg enig med lagmannsretten i. Bemerkningen om forholdet mellom B og A fremstår i denne sammenheng som et utsagn fra lagmannsretten om at saken "klart" ikke er et vanskelig grensetilfelle, og bygger etter mitt syn på riktig lovtolkning.
- (21) Ettersom lagmannsretten har funnet det klart at dette ikke er et grensetilfelle, er det for meg ikke grunn til å gå nærmere inn på As anførsel – som primært har vært knyttet til saksbehandlingsanken – om at det må påhvile påtalemyndigheten en streng bevisbyrde for at informasjon til en medhjelper faller utenfor bevisforbudet i § 119.
- (22) Lovanvendelsesanken kan etter dette ikke føre frem.
- (23) Jeg går så over til anken over saksbehandlingen. Den går ut på at det var feil av lagmannsretten ikke å åpne for bevisføring om As forhold til B, og om A faktisk hadde betrodd seg til B om "X-saken" med forbud mot å bringe betroelsene videre til forsvarerne. A har videre pekt på saksdokumenter i en annen sak under etterforskning, mot B, som påtalemyndigheten etter As mening skulle ha fremlagt for lagmannsretten fordi de kaster nytt lys over bevisavskjæringsspørsmålet.
- (24) Høyesterett har som utgangspunkt full kompetanse til å prøve lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd nr. 2. Imidlertid er anførselen om manglende bevisføring i praksis en anførsel om at lagmannsretten skulle ha avholdt muntlig forhandling med anledning til eksaminasjon av siktede og eventuelt også vitner. Ifølge straffeprosessloven § 387 skal muntlig forhandling ved ankebehandling av beslutninger og kjennelser bare holdes når særlige grunner taler for det, og rettens beslutning i så måte kan ikke ankes eller brukes som ankegrunn. Det kan likevel ankes over hvorvidt det var forsvarlig å avgjøre anken på grunnlag av skriftlig behandling, jf. Rt. 2002 side 930. Det kan også prøves om lagmannsrettens beslutningsgrunnlag har vært mangelfullt, for eksempel fordi nødvendige forklaringer ikke har vært innhentet, jf. Rt. 1998 side 569. At eventuelle mangler ved beslutningsgrunnlaget skyldes påtalemyndigheten, ikke lagmannsretten, er ikke avgjørende.
- (25) Når det gjelder spørsmålet om muntlig forhandling for lagmannsretten, bemerker jeg først at dette ikke ble begjært. I anken dit er det anført at tingretten skulle ha lagt opp til en

bredere bevisførsel, men det kan vanskelig forstås som en begjæring om muntlig forhandling for lagmannsretten. Det ble ikke tilbudt nye bevis*.

- (26) For tingretten ble det som nevnt holdt muntlig forhandling før den omgjorde sin opprinnelige beslutning, og det er ikke protokollert noen begjæring om at A skulle få forklare seg for retten i den forbindelse. As forsvarer har forklart at hun ikke så behov for dette all den stund dokumentene i saken var klausulert slik at han ikke kunne avhøres om innholdet i dem. Men slik jeg forstår saksbehandlingsanken for Høyesterett, etterlyses primært en anledning til å spørre A om hans forhold til B og hva A har sagt til ham. Det kunne han ha forklart seg om uavhengig av dokumentene.
- (27) De dokumentene i saken mot B som påtalemyndigheten etter As syn skulle ha inkludert i saken mot A, er blitt fremlagt for Høyesterett. De tilføyer etter min mening ikke noe nytt av betydning for det beslutningsgrunnlaget som lagmannsretten hadde.
- (28) Jeg kan etter dette ikke se at lagmannsretten burde ha holdt muntlig forhandling, eller at lagmannsrettens beslutningsgrunnlag for øvrig var utilstrekkelig.
- (29) Heller ikke saksbehandlingsanken kan derfor etter mitt syn føre frem.
- (30) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

- (31) Dommer **Falch:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (32) Dommer **Ringnes:** Likeså.
- (33) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (34) Dommer **Øie:** Likeså.
- (35) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes:

<p>*Rettet jf. strprl. § 44, jf. § 46. Henrik Bull for Toril M. Øie. (sign.)</p>
--